Η θορυβώδης αποκήρυξη των καλών τρόπων (Καραποστόλης Βασίλης, καθηγητής Πολιτισμού και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αθηνών)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 30 Μαΐου, 2018

Δεν θα έπρεπε να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι σήμερα η αχαλίνωτη συμπεριφορά γίνεται συνήθεια ή και νόμος. Προστυχιές, χλευασμοί και βρισιές σε όλη την κλίμακα της χυδαιότητας ανταλλάσσονται με μια ευκολία που θα άφηνε άναυδο έναν άνθρωπο περασμένης εποχής, μιας εποχής από εκείνες όπου δεν είχε ακόμη διασυρθεί τόσο πολύ η λέξη «φραγμός».

Οι ρίζες του προβλήματος είναι βαθιές. Και μην πείτε ότι φταίει η κρίση, οι δυσκολίες που ενέσκηψαν και τα σμπαραλιασμένα νεύρα ολονών. Πάει πολύ πιο πίσω η υπόθεση και αν για μια στιγμή οι σκέψεις μας κατόρθωναν να βγουν έξω από τον καθημερινό κυκεώνα, θα επέτρεπαν να δούμε ότι δεν άνοιξαν από τη μια μέρα στην άλλη οι οχετοί. Είχε ήδη συντελεστεί μέσα στην οικογένεια, στα σχολεία και σ' ολόκληρη την κοινωνία, μια **θορυβώδης αποκήρυξη των «καλών τρόπων»**. Τους αποκάλεσαν «καθωσπρεπισμό» και νόμισαν ότι ξεμπέρδεψαν. Και δεν κατάλαβαν ότι ο τύπος ενός κανόνα όταν συγχέεται με το περιεχόμενό του παράγει εκτρώματα.

Ήταν, πράγματι, μια κάποια απελευθέρωση η απόρριψη της συμβατικότητας, της άκρας επιτήδευσης και της υποκρισίας πίσω από τις πολλές τσιριμόνιες. **Μαζί μ' αυτά όμως πήραν τα σκάγια και την έννοια της υποχρέωσης που έχουν οι άνθρωποι να μην εκσφενδονίζουν ο ένας προς τον άλλο τις επιθυμίες τους σαν να ήταν δικαιώματα που θα 'πρεπε να ικανοποιηθούν απλώς και μόνο επειδή φανερώθηκαν. Η πράξη της φανέρωσης έγινε καθεαυτή αξία.** Δεν ενδιέφερε πια το τι διεκδικούσε κανείς από τους άλλους, ενδιέφερε μόνο το αν διέθετε την απροσποίητη εκείνη ορμή, την φυλακισμένη επί αιώνες, ώστε να εκδηλώσει ανοικτά το ποιος ήταν ή μάλλον, το ποιος θα ήθελε να είναι.

Η θρυαλλίδα της έκρηξης βρισκόταν εδώ. Γιατί και οι άλλοι προς την ίδια αυτο-φανέρωση θα προχωρούσαν. Οπότε, **όλοι δεν θα εκόμιζαν στις σχέσεις τους παρά τις επιθυμίες τους, που, επειδή θα ήταν μεταξύ τους όμοιες και ισόβαθμες, θα ήταν αδύνατον να ικανοποιηθούν**. Όταν δύο άνθρωποι δείξουν ο ένας στον άλλο ότι θέλουν αμέσως, χωρίς καμμιά αναβολή, να γίνουν σεβαστές οι απαιτήσεις τους, το πρώτο που θα συμβεί είναι να γεννηθεί αμοιβαίως η αποστροφή γι' αυτό που ο καθένας εννοεί ως «σεβασμό».

Είναι η απέχθεια που νιώθουμε όταν η επιθυμία του άλλου εμφανίζεται γυμνή. Αυτή η γύμνια που μας ζυγώνει φέρνει μαζί της όλη την ανατριχίλα και τη φρίκη ενός πανάρχαιου παρελθόντος. Τότε που από το στόμα των προϊστορικών προγόνων μας έβγαιναν αφροί από θυμούς και πόθους, καθώς και άναρθροι ήχοι. Δεν είχε έρθει ακόμη η ώρα της γλώσσας, δεν είχαν αρχίσει τα αναγκαία παζαρέματα ανάμεσα σε εγωισμούς.
Από την Αθήνα στην σεμνότυφη βικτωριανή Αγγλία

Από τότε βέβαια έως σήμερα επινοήθηκαν πάμπολλα μέσα ώστε **τα πάθη να μην αφηνιάζουν και να κρατιούνται**, όσο γίνεται, υπό έλεγχο. Το τίμημα ήταν η συμπίεση της αυθορμησίας, το αίσθημα ότι οι ηδονές μας ακρωτηριάζονται. **Το όφελος ήταν η εξοικονόμηση δυνάμεων που θα μπορούσαν να διατεθούν σε έργα, από τα οποία θα ερχόταν μια απόλαυση πιο λεπτή, λιγότερο έντονη, αλλά και πιο σταθερή από εκείνη που θα έδινε η αρπαγή της λείας, η κατατρόπωση των αντιπάλων, ο πόλεμος ενάντια σε ό,τι μας αντιστέκεται**.

Άλλες λιγότερο και άλλες περισσότερο, οι ιστορικές εποχές χαρακτηρίστηκαν από το πώς αντιμετώπισαν αυτή την αντίθεση και πώς την έλυσαν. Πρωτόκολλα ευπρεπείας δεν υπήρχαν στην αρχαία Αθήνα. Υπήρχε, όμως, φροντίδα ώστε είτε στην Αγορά βρισκόταν ο πολίτης είτε στο συμπόσιο να φέρεται έτσι όπως όριζαν το «**έθος**» και οι παραδεδεγμένες **αρχές της κοσμιότητας**. Αργότερα, κατά την Αναγέννηση, στις αυλές της Φλωρεντίας, του Ουρμπίνο, της Φερράρα, της Μόνταινα, οι νέοι διδάσκονταν το πώς «ένας κύριος δεν πρέπει να προσβάλλει κανέναν, ούτε να τον κάνει να αισθάνεται κατώτερος με την επίδειξη της δικής του υπεροχής», σύμφωνα με το εγχειρίδιο του Καστιλιόνε «ο Αυλικός» που διαβαζόταν σαν ευαγγέλιο.

Ύστερα, η κυρίαρχη στάση άλλαξε, επεκράτησε ο θεατρινίστικος φορμαλισμός του περιβάλλοντος του Λουδοβίκου 14ου. Τέλος, η εξέλιξη έφερε τις ακαμψίες και τη σεμνοτυφία της βικτωριανής αντίληψης. Ήταν αυτή, κυρίως, η αντίληψη ενάντια στην οποία ξεσηκώθηκαν οι νεώτερες γενιές, γαλουχημένες με τις φιλολαϊκές ιδέες της φυσικότητας και της απλότητας.

Σε κάθε περίοδο πάντως, υπήρχε μεν καταπίεση, αλλά και **η κερδισμένη σε αντάλλαγμα ικανότητα να πηγαίνει κανείς αντίθετα σε ορισμένες ροπές του – λογιζόταν ως επίτευγμα αυτό. Μόνο στη δική μας εποχή θεωρήθηκε κατόρθωμα η περιφρόνηση των περιορισμών εν γένει. Ας μη διαμαρτυρόμαστε, λοιπόν**, που σπάζουν κλειδαριές και ανοίγουν με πάταγο κάποιες θύρες γερά ασφαλισμένες άλλοτε. Οι νέοι Κένταυροι είναι εδώ. Ελεύθεροι να λοιδορούν, να χειροδικούν, να τα κάνουν γυαλιά-καρφιά, άμα τους καπνίσει, και να σαρκάζουν με το σοκ που προκαλούν.

Οι μανιασμένοι τους πρόγονοι, σύμφωνα με τον μύθο, αναχαιτίσθηκαν με την βοήθεια του Θησέα, σ' εκείνο το γαμήλιο τραπέζι των Λαπιθών όπου είχαν προσκληθεί. Σήμερα, ελλείψει τέτοιων ευγενών αρωγών, οι φιλήσυχοι Λάπιθες πρέπει μόνοι τους να τα βγάλουν πέρα. Και μόνοι τους, επίσης, να εντοπίσουν στις τάξεις τους αυτούς που θαυμάζουν κρυφά την πυγμή των Κενταύρων.

(Πηγή: slpress.gr*)*